

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt II. De creatione Angelorum eorumque natura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

lestium motu & agitatione, quorum conuersionibus ad perpetuitatem concitandis & gubernandis necessarium existimauit, aliquas præesse substantias spirituales ab omni corporum concrecione abstractas & separatas.

Vnde mirum est Sadducæos (vt Actorum 23. refertur) in illam hæresim vel potius cæcitatē incidisse, vt neque Angelum neque spiritum esse crederent, præsertim cum aliunde quinque libros Moysis tanquam canonicos reciperent, in quibus tamen tam crebra & manifesta sit Angelorum mentio.

Cæterum nomen Angeli, quod à Græco verbo ἀγγέλλειν (id est nunciare) deriuatur, ex communi vsu tum scripturæ tum Ecclesiæ significat, creaturas illas spirituales; quæ idcirco tali nomine nuncupantur, quod sæpius à Deo mitti dicantur ad mandata diuina hominibus significanda: quo etiam sensu per quamdam similitudinem sacerdotes in aliquibus scripturæ locis Angeli appellantur, eo quod illorum officium præsertim sit Dei voluntatem hominibus nunciare & declarare.

SECTIO I.

Quandonam Angeli creati sint.

Supponimus 1. tanquam fide catholica certissimum, Angelos à Deo creatos esse. Id patet ex scriptura. Pl.

148. Vbi postquam Dauid Angelos aliasque creaturas ad laudandum Deum inuitauit, de illis omnibus pariter subiungit: *Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt;* quo Psalmistæ testimonio hanc veritatem probat S. Aug. Lib. 11. de Ciuit. cap. 9. & ad Coloss. 1. *In ipso condita sunt vniuersa in celis, & in terra, visibilia & inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue potestates: omnia per ipsum, & in ipso creata sunt.*

Supponimus 2. eadem fide certum esse Angelos non fuisse creatos ab æterno; cum nulla omnino creatura fuerit ab æterno, vt supra probatum est, & probari insuper

potest ex eo, quod sancti Patres disputantes contra Arianos communiter inferebant, Filium Dei esse verum Deum, quia scripturae manifeste dicunt illum esse ab aeterno, supponentes proinde tanquam certum & indubitatum, solum Deum esse ab aeterno.

His praesuppositis, quaeritur, quandoam Angeli creati sint? Resp. tres esse diuersas super hac re sanctorum Patrum sententias. Quidam enim ex illis existimauerunt Angelos ante mundum corporeum fuisse creatos, vt S. Basil. hom. 1. & 2. in Hexaem. Hier. in c. 1. ad Titum, & alij quos refert Sixt. Senens. Lib. 5. biblioth. annot. 5. Quidam vero opinati sunt, illos fuisse creatos post mundum corporeum, sicut anima primi hominis creata fuit post eius corpus; ita Gennadius & Achatius, vt refert Lipomanus in catena sua in Genes. Alij denique asseruerunt creatos illos fuisse simul cum mundo corporeo, vt S. Epiphanius har. 65. sanct. Aug. Lib. 11. de Ciuit. cap. 9. sanct. Greg. Lib. 32. mor. cap. 10. & communiter omnes Doctores cum Magistro sententiarum in 2. dist. 2. & nominatim sanct. Thomas 1. p. q. 64. a. 3. cum quibus proinde

Dicendum est Angelos simul cum hoc mundo corporeo & sensibili fuisse creatos.

Probatur 1. ex scriptura Gen. 1. *In principio creauit Deus caelum, & terram, &c. Dixitque Deus: Fiat lux; vbi caeli ac lucis nomine plerique Patres Angelos intelligunt, vt sanct. Aug. supra, sanct. Greg. Lib. 27. mor. cap. 25. Exod. 20. vbi dicitur: Sex diebus fecit Dominus caelum & terram, & mare, & omnia, quae in eis sunt; Angeli autem in caelis sunt, proindeque inter omnia illa, quae sex diebus facta esse dicuntur, sunt numerandi.*

Probatur 2. ex Conc. Lateran. sub Innocentio III. cap. 7. vbi dicitur, quod *Deus simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritalem, & corporalem; angelicam scilicet & mundanam.*

Quaeres, an haec sententia asserens Angelos simul cum mundo corporeo fuisse creatos; sit de fide? quidam Doctores ita esse existimant, vt Greg. Ariminensis in 2. sent.

dist. 2. & Ferrariensis Lib. 2. contra gentes cap. 83. Melius tamen alij negant cum S. Thoma supra art. 2. & in opposit. in quo Lateranensis Conc. decretum supra relat. exponit, dicitque decretum hoc à Conc. Lateran. editum fuisse contra Originis errorem, qui spirituales creaturas solas ac per se ab initio conditas assererat, corporeas verò ex accidenti, vt in ijs velut in quodam carcere spirituum quorundam delicta plecterentur; contra quem errorem Conc. definiuit vtramque simul, hoc est pari consilio, conditam fuisse creaturam spiritalem & corporalem, idque ab initio temporis, hoc est non ab omni aternitate.

SECTIO II.

Vbinam creati sint Angeli.

Cum super hac quaestione nihil aperte dicat scriptura, nec Ecclesia quidquam definiat; ideo varia sunt Theologorum sententia: quidam enim Angelos in hoc aere creatos fuisse existimant; alij in inferioribus caelis; omnium probabilissimè S. Thomas supra art. 4. existimat in caelo empyreo fuisse creatos, id quod etiam docuit Strabo in cap. 1. Gen. Beda hom. 2. Hexaëmer. & ferè omnes reliqui scriptores post Bedam. Probat. 1. ex eo, quod II. 14. dicitur *Cecidisse de caelo Luciferum, & Apoc. 12. factum esse praelium magnum in caelo: Michael, & Angeli eius praeliabantur cum dracone, & draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt, neque locus inuentus est eorum amplius in caelo.* Probat. 2. ex eo, quod (vt dicit S. Thomas supra) Angeli creati sunt, vt praesideant creaturæ corporeæ, vnde conueniens fuit, vt in supremo loco corporali producerentur, cuiusmodi est illud caelum empyreum.

Quares, an de fide sit, caelum illud, quod communiter vocatur empyreum, existere? Resp. quod, quamuis super hac re nihil expresse ab Ecclesia definitum sit, quia tamen plurimi ex SS. Patribus tale caelum existere docuerunt,

auerunt, vt S. Basil. hom. 2. in Hexaëmer. S. Ioan. Damasc. Lib. 2. de fide cap. 6. S. Ambr. Lib. 2. Hexaëmer. cap. 3. Beda supra, S. Thom. 1. p. q. 66. a. 3. & communiter omnes hodie Doctores docent, ideo valde temerarium videretur, illius cœli empyrei existentiam negare.

SECTIO III.

An Angeli sint omnino incorporei.

Sensus quæstionis est, an Angeli sint substantiæ pure simpliciter spirituales? an vero in sua entitate aliquid incorporeum & materiale habeant?

S. Aug. Lib. 8. de Ciuit. cap. 14. & 15. refert Platonicos existimasse, Angelos corpora valde subtilia naturaliter sibi vnita habere; ita etiam sensit Origenes Lib. 2. Periarchon 2. Tertul. Lib. de carne Christi, & alij alij veteres, qui quidem Angelis corpora non eiusdem rationis tribuunt; nam alijs cœlestia, alijs ignea, alijs aerea inesse censebant.

Vera nihilominus sententia, quæ, vt certa tenenda est, asserit, Angelos esse omnino corporis expertes, atque ad eò esse creaturas pure & simpliciter spirituales ac intellectuales. Ita S. Thomas quæst. 50. art. 1.

Probatur 1. ex ijs scripturæ locis, in quibus Angeli vocantur spiritus; ad Hebr. 1. *Omnes sunt administratores spiritus*; Apoc. 1. fit mentio septem spirituum, qui in conspectu throni Dei sunt; & in Euangelij communitè demones vocantur immundi spiritus: nomen autem spiritus in scripturis, cum substantia intelligenti tribuitur, non nisi rem incorpoream significare solet, quo sensu S. Ioan. cap. 4. dicitur: *Spiritus est Deus*.

Probatur 2. ex verbis Conc. Lateran. supra citatis, quibus Angeli significantur nomine creaturæ spiritualis, prout opponitur corporali.

Probatur 3. ex SS. Patribus. S. Ignatius in epist. ad Trial. Angelos vocat *incorporeas naturas*; S. Greg. Nyss.

Nyssen Lib. 12. contra Eunomium, *incorporeas creaturas*;
 2. Greg. Naz. orat. 24. *intelligibiles & incorporeas substantias*;
 5. Dionys. de diuin. nom. cap. 4. *incorporales, intelligibiles, spiritualesque substantias, omni materia carentes*; S. Ioan. Damasc. Lib. 2. de fide c. 3. *substantias intelligentes, materiaeque corporu expertes.*

Probat 4. hâc ratione, quâ utitur S. Thomas supra; quia scilicet vniuersi perfectio requirit, vt in omni genere, in quo est aliquid imperfectum, sit etiâ aliquid perfectum; ergo in genere rerum purè spiritualium, cum animâ nostrâ sint aliquo modo imperfecta, vtpote substantia incompleta, quæ corporibus vniri naturaliter exigant, conuenit esse alias substantias completas purè spirituales, & à corporibus omnino independentes.

Obijcies in septima synodo gener. actione 5. recitari & approbari librum Ioannis Episcopi Theſſalonicensis, in quo dicitur Angelos esse tenui & aëreo corpore præditos. Resp. hoc Conc. congregatum fuisse contra Iconoclastas, in eoque quæsitum fuisse non de natura Angelorum, an corporei essent vel purè spirituales, sed an imagines sanctorum & Angelorum rectè in Ecclesia pingi possent; vnde ibi approbatum est à Patribus Conc. non quòd scripserat ille Ioannes de corporibus Angelorum, sed quòd ex eius verbis intrulerat Tarasius Patriarcha, scilicet Angelos specie corporali pingi posse, cum in tali specie aliquando apparuissent.

Porrò quamuis (vt docet S. Thom. quæst. 16. de malo a. 1.) hæc sententia, quæ affirmat Angelos esse substantias purè spirituales, talis non sit, vt opposita censeri debeat hæretica; etenim Lateran. Conc. supra citatum hanc quæstionem ex instituto non definiuit (vt obseruat S. Doctor) sed hoc vnum intendit, vt vtriusque naturæ eandem ratione conditorem Deum contra Origenistas & Manichæos assereret; est tamen adeò certa, vt contrarium asserere sit valdè reuerarij, vtpote communi omnium Doctorum sensui repugnans.

Quæres, quid de apparitionibus Angelorum in forma corpora-

corporea existimandum sit? Aliqui dixerunt (vt refert S. Thom. q. 51. a. 2.) omnes illas Angelorum apparitiones, quæ in scriptura memorantur, contigisse tantum secundum imaginationem, nec Angelos vnquam corpora vlla, in quibus apparerent, assumpfisse. Nihilominus pro certo tenendum est id, quod docet S. Aug. Lib. 15. de Ciuit. cap. 23. *Apparuisse hominibus Angelos in talibus corporibus, quæ non solum videri, verum etiam tangi possent; ibidemque dicit, id in scripturis tam aperte asseri, torque experientijs esse confirmatum, vt hoc negare, impudentia esse videatur.*

Cum igitur hoc certum sit, dubium est, quâ ratione Angeli corpora illa assumant, in quibus se præbeant visibiles. Tertul. lib. de carne Christi sentire videtur ita corpus ab Angelo assumi, sicut assumptum fuit corpus humanum à verbo diuino: sed illius opinio communiter ab omnibus tanquam absurda reijcitur, sicut & alia, quæ est Aureoli asserentis Angelum vniri corpori sicut formam materiæ; impossibile est enim, vt id: quod est ex se substantia completa, alterius substantiæ compositionem per modum formæ ingrediatur.

Vera igitur sententia, quæ est communis Theologorum, asserit Angelum corpus assumere, ipsique vniri tanquam motorem mobili; quod quidem corpus non ex nihilo, vt falsò dixit Tertul. supra, sed ex aère circumstante format, illum ita condensando & temperando, quantum necesse est ad suscipiendos varios colores & figuras, sicut patet in nubibus, ita vt aptus sit ad corporis assumendi formationem.

Ex dictis colliges, Angelos, cum sint substantiæ purè spirituales, esse etiam naturâ suâ incorruptibiles & immortales: ita vt, quamuis possint à Deo annihilari, cum eorum existentia à Deo eam liberè conseruante pendeat, nullâ tamen vi vllius agentis creati possint destrui & annihilari; cum nullâ materiâ constent, quæ est principium corruptionis, nihilque in se habeant, aut extra se recipere possint, quod eorum substantiam purè spiritalem corrumpere aut destruere possit. Huic veritati, quæ in

sexta Synodo gener. actione 11. in Epist. Sophronij approbata est, subscribunt communiter SS. Patres; S. Dionys. 4. de divin. nom. S. Aug. Lib. 12. de Civ. t. cap. 15. S. Damasc. Lib. 2. de fide cap. 3. Et certè si Conc. Lateran. sub Leon. 10. Sess. 8. definiuit animam rationalem, quia pure spiritualis est, esse immortalem & incorruptibilem; a fortiori idem de Angelis sentiendum est, cum sint natura & conditionis longè perfectioris, quam sit ipsa anima rationalis.

SECTIO IV.

Quid de loco, & motu Angelorum sentiendum sit.

Dicendum 1. certum esse, Angelos verè esse in loco quocunque modo in illo sint; & ita esse in vno loco, vt simul alibi & multò minùs vbique esse dici non possint. Ita S. Thomas q. 52. & manifestè constat ex varijs scripturæ locis, in quibus Angeli dicuntur esse aut non esse alicubi: S. Matth. 18. *Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei*: Apoc. 12. de Angelis malis dicitur, quòd *locus eorum non est amplius inuentus in caelo*.

Est autem obseruandum cum S. Doctore q. 52. a. 1. Angelos non esse in loco ad instar corporum, quorum partes partibus loci correspondent, quod Theologi vocant esse in loco circumscriptiue; sed alio modo, qui substantiarum spiritualium proprius est, quem vocant esse in loco definitiue, hoc est ita esse in certo spatio loci alicuius, vt simul extra illud naturaliter esse non possit; quod rectè explicat S. Damasc. Lib. 2. de fide orthodoxa cap. 3. his verbis: *Cum autem intelligentia sint, etiam intelligibilibus in locis sunt, non corporum more circumscripti. Non enim vt corpora secundum naturam figurantur; neque triplici dimensione constant: sed eo ipso sunt in loco, quod intelligibiliter presentes sint, & agant, ubicunque esse iussi sunt, nec possint eodem momento simul hic esse, & illic, & agere.*

Quòd

Quod si quæras, quam sit formalis ratio, per quam Angelus in loco aliquo esse dicatur? Variæ sunt super hac re Theologorum sententiæ: quidam enim existimant angelum esse in loco formaliter per suam substantiam; alij per operationem aliquam siue transeuntem siue immanentem; alij per suæ virtutis applicationem; alij per modum aliquem realem ipsis intrinsicum; alij denique omnibus his modis simul iunctis. Nos in re incerta & obscura, quæ magis ad Philosophiam quam ad Theologiam pertinere videtur, liberum unicuique relinquimus illud, quod magis arridebit amplecti.

Dicendum 2. certum esse angelos moveri localiter. Ita S. Thom. q. 53. a. 1. & constat ex innumeris scripturæ locis, quæ hic recensere superfluum est, in quibus angeli siue boni, siue mali dicuntur ire, venire, ingredi, exire, discedere, ascendere, descendere, &c. Et S. Ambr. Lib. 1. cap. 10. de Spiritu Sancto. dicit, Spiritum Sanctum non moveri, quia est infinitus, & ubique existit; at verò alios spiritus moveri à loco in locum, quia sunt finiti & creati.

Cum autem dicitur, angelum posse moveri; illud intelligendum est (ut docet S. Thom. art. 2.) tam de motu continuo (quo scilicet locus aliquis deseritur, & alius acquiritur successivè & per partes, quomodo moverunt se angeli illi, qui in corporibus assumptis simul cum hominibus, quibus apparebant, ambulasse in scripturis referuntur) quam de motu discreto, quo scilicet de loco in locum movere se potest non transeundo per medium: quamvis enim corpus eo modo moveri non possit, quia commensuratur & continetur sub loco, unde (ut ait S. Doctor) oportet, quod sequatur leges loci in suo motu; cum tamen angeli substantia non sit subdita loco ut contenta, sed super eò sit ut continens; inde fit, ut in potestate eius sit se loco applicare, prout vult, vel per medium vel sine medio.

Quæres, an angelus possit movere localiter res alias à se? Resp. posse. Et quidem quod possit movere res corpora-

porales, constat ex pluribus scripturæ locis: Exod. 14. dicitur angelum, qui in columna nubis per mare rubrum Israëlitas educebat, tonitrua & fulmina in Pharaonis exercitum eiacularé, & rotas curruum subuertisse: Dan. 14. dicitur angelum transtulisse Prophetam Habacucè Indea in Babylonem, & Act. 8. angelum transtulisse S. Philippum è Gaza in Azotum. Ratio etiam id euincit, quia omnis creatura cognitione intellectuali vel sensibili prædita, quæ seipsam loco mouere potest, potest etiam alia suæ potentie motrici inferiora mouere, vt patet inductione; ergo à pari, angelus, cum se mouere possint, poterunt etiam corpora potentia suâ inferiora mouere.

Quod autem spectat ad alias substantias spirituales, dicendum est similiter illas facultati motrici angelorum subesse, si eorum naturali perfectioni subsint; hoc est vnum angelum posse alium sibi inferiorem mouere, sicut & animam à corpore separatam. Et quidem de anima separata constat ex cap. 16. S. Luc. vbi dicitur animam Lazari in sinum Abraham esse delatam: de angelo verò patet ex eo, quòd dicitur Iob. cap. 8. Raphaëlem angelum apprehendisse dæmonium, illudque alligasse in deserto superioris Ægypti.

SECTIO V.

Quomodo Angeli cognoscant se vel alias res.

Cum angeli sint creaturæ purè spirituales & intellectuales, certum est illos esse etiam maximè capaces intellectiōnis & cognitionis; sed difficultas est, qualis sit illorum cognitio, & ad quæ obiecta se extendat. Pro cuius resolutione.

Dicendum 1. angelos præditos esse facultate intellectiua ab eorum substantia realiter distincta. Ita S. Thom. quæst. 54. Et probatur 1. ex S. Dionysio Lib. de cœlesti Hierarchia cap. 11. vbi tria in angelis distinguit scilicet *substantiam, virtutem, & operationem*; quod & S. Anselmus dicit.

docet Lib. de Conceptu Virginis. Probatum 2. ex eo, quod principia, quæ ad diuersos actus proprios per se ordinantur, recipiunt inter se distinguuntur: sed essentia & potentia alicuius creaturæ ad diuersos actus per se ordinantur, nempe essentia ad existentiam, potentia verò ad operationem, qui sunt planè diuersi actus: vnde sequitur, in angelis potentiam cognoscitiuam esse ab eorum essentia seu substantia realiter distinctam.

Dicendum 2. angelum se ipsum cognoscere per suammet ipsius substantiam, non verò per ullam aliam speciem intelligibilem. Ita S. Thom. quæst. 56. art. 1. Probatum ex S. August. Lib. 9. de Trinit. cap. 9. vbi dicit *in nem, dum se ipsam intelligit, ipsam solam esse parentem notitiæ suæ.* Probatum 2. ex eo, quod substantia angelus sit eius intellectui maximè proportionata & intimè vnita, vnde frustra in tali cognitione adhiberetur species, quæ ideo tantum in intellectu requiritur, quia obiectum, quod intelligitur, vel distans est, vel facultati intellectiue minimè proportionatum, vt sic illam eius distantiam aut disproportionem suppleat.

Dicendum 3. angelos ad res alias à se naturaliter intelligendas aliquibus speciebus impressis indigere. Probatum 1. ex S. Dion. c. 4. & 7. de diu. nom. vbi ait angelos plenos esse formis & rationibus omnium rerum: & ex S. Aug. Lib. 2. de Gen. ad litteram. cap. 8. vbi dicit res omnes corporeas prius creatas fuisse in cognitione angelorum quàm in se ipsis; hæc autem productio rerum in mente angelica aliter intelligi non potest, quàm secundum esse obiectiuum per quasdam similitudines & species ipsis angelis ab initio inditas & concreatas; vnde & ipse dicit res illas productas fuisse in intellectu angelico secundum creatam in illis sapientiam.

Probatum 2. hæc ratione, quia necesse est obiectum cognoscibile ita esse vnitum & coniunctum potentie cognoscitiue, vt illam determine ad sui cognitionem: atqui res omnes, quas cognoscit angelus, non sunt ita coniunctæ & vnitæ cum eius intellectu, vt patet ex eo quod

res cognouit, antequam existerent, sicut ex S. Aug. supra diximus: ergo necesse est, ut per aliquam sui similitudinem intellectui angelico uniantur; illa autem similitudo non est ipsa angeli substantia; neque enim tam perfecta est, ut possit rerum omnium rationes exprimere, quod soli essentia diuina competit: necesse est igitur, ut illa similitudo in intellectu angelico sit species aliqua intelligibilis.

Dicendum 4. species illas per quas Angeli cognoscunt, non esse ab obiectis acceptas, sed ipsis a primo instanti sua creationis fuisse a Deo infusas & inditas. Ita S. Thom. quaest. 55. art. 2.

Probat 1. ex cap. 28. Ezech. ubi primus Angelus dicitur fuisse plenus sapientia & perfectus ab illo die in quo conditus est (ea enim, qua dicuntur in illo capite, intelligenda esse potius de Lucifero quam de rege Tyri censent. S. Aug. Lib. 11. de Gen. ad Litt. cap. 24. S. Greg. Lib. 32. mor. cap. 24. & 25. S. Amb. Lib. 1. de Paradiso c. 2. S. Epiph. hær. 64. & plures alij ex SS. Patribus) ille autem Angelus non fuisset plenus sapientia & perfectus primo die, quo creatus est, si species intelligibiles rerum omnium, quarum cognitio illi competebat, a Deo non accepisset; sed paulatim ac diuerso tempore eas acquireret, & a rebus ipsis haurire opus habuisset.

Probat 2. ex loco supra citato S. Augustini scilicet 2. de Gen. ad Litt. cap. 8. & 30. ubi ex ijs, qua supra retulimus, sequitur secundum mentem illius sancti Patris Angelos cognouisse res, antequam existerent, ac proinde illarum species non ab ipsis rebus, sed a Deo in instanti sua creationis accepisse.

Probat 3. hac ratione: si Angeli paulatim & successiue species acquirerent, easque peterent ab obiectis, oportet id fieri alterutro ex his duobus modis; scilicet vel quod ipsi Angeli eas producerent ad presentiam obiectorum, vel quod obiecta ipsa eas producerent & transmitterent ad potentiam Angelorum intellectuam, at neutrum dici potest: non primum, quia antequam Angeli species illas in intellectu habeant, nullo modo res ex-

scinas

ternas cognoscunt, nec proinde possunt earum similitudines in se producere; nec sufficit externa earum rerum presentia; quia hæc quoque presentia ab ipsis cognosci non potest nisi suppositis speciebus, quæ determinant eorum intellectum ad cognoscendum, non enim hic par est ratio intellectus angelici ac humani; si quidem homo, cum sit corporeus, facile moueri & affici potest ab obiectis corporeis presentibus, quæ cum species suas diffundant per medium usque ad sensus externos, mediantibus illis sensibus externis nec non internis mouent intellectum humanum, ut à phantasmatibus corporeis abstrahat species intellectuales; in Angelis autem cum sint omnino incorporei, nihil tale fieri potest.

Neque etiam secundum dici potest, quia obiecta illa externa sunt ut plurimum materialia & corporea, quæ non nisi species materiales & sensibiles producere possunt, quæ proinde ad usum intellectus angelici inepta sunt, illique inharere nullatenus valent. ergo cum angeli species illas neque producere, neque ab obiectis accipere possint, sequitur, ut illas à Deo in instanti suæ creationis acceperint.

Porro ad plenioram angelicæ cognitionis intelligentiam tres hæc quæstionula breuiter explicanda supersunt. Prima est, an omnes Angeli per species æque perfectas intelligant. Resp. Angelos, quo sunt in natura perfectiores, eò etiam perfectiores ac proinde vniuersaliores à Deo species accepisse. Ita S. Thom. sup. art. 3. quod probatur tum ex S. Dionys. Lib. de ecelesti hier. c. 12. vbi ait superiores Angelos habere scientiam magis vniuersalem; & Lib. de diuinis nom. cap. 13. vbi dicit omnia magis vnita & collecta esse in superioribus Angelis, prout magis ad Deum accedunt; tum etiam ex eo, quod Angeli, quo perfectiores sunt in natura intellectuali, eò sunt similiores Deo in intelligendo; sed Deus in intelligendo maxime excellit in eo quod per vnicam & simplicissimam essentiam suam res, omnes intelligit; vnde sequitur, quò Angeli perfectiores sunt, illos per species eò simpliciores & vniuersaliores adeoque perfectiores intelligere. H 7 Se-

Secunda est, an angelus semper actu cognoscat ea, quæ cognoscit. Resp. duas esse cognitiones, respectu quarum intellectus angelicus est semper in actu secundo. Vna est cognitio supernaturalis beatifica; nam angeli beati semper sunt actualiter beati, ac proinde semper est in illis actualiter beatitudo, quæ in actuali intuitiua cognitione diuina essentia consistit. Altera est cognitio naturalis, quæ angelus seipsum cognoscit: sicut enim corpora uiuentia semper sunt in actu secundo, respectu cuiusdam operationis vitalis, puta respectu nutritionis; ita consentaneum est existimare substantias purè spirituales, quales sunt angeli, semper actu habere aliquam operationem vitalem naturaliter; nulla autem videtur esse ipsis magis naturalis quam sui ipsius cognitio.

Quod autem spectat ad aliarum rerum cognitiones, recte docet S. Thom. quæst. 58. art. 1. intellectum angelicum non semper in actu secundo esse, cum nulla ratio id euincat; & præterea cum species intelligibiles rerum aliarum in ipsis sint per modum habituum, credibile est eos posse illis uti aut non uti, prout ipsis libitum fuerit.

Tertia est, an angeli aliquo discursu utantur. Resp. cum S. Doctore, angelos nullo uti discursu in sua cognitione, sed simplici intuitu & apprehensione ea omnia cognoscere, ad quæ vis eorum cognoscitiua pertingere potest; sicque eodem simplici actu conclusiones in principijs, & effectus in causis inspicere: cuius rei ratio est, quia ex imperfectione intellectus humani prouenit, quod discursus ipsi necessarius sit, ut in alicuius veritatis notitiam deueniat: cum autem intellectus angelicus humano longè præstet ac superemineat, utpote multo perfectiori lumine naturali præditus; hinc fit, ut ipsi modus intelligendi nobilior debeat; est autem eò nobilior quò simplicior, quia sic propius ad diuinum intelligendi modum accedit; unde sequitur, conueniens esse, ut angeli vno simplici intuitu, non verò per discursum, id est successiuè, & quasi per partes ea omnia cognoscant, quæ intra limites potentia eorum cognoscitiua continentur.

SE-

SECTIO VI.

Quasnam res Angeli cognoscant.

Quatuor hic certa sunt. Primum est angelum naturaliter cognoscere se ipsum, idque per suammet substantiam intellectui suo ad instar speciei impressam unitam, ut ex supra dictis patet.

Secundo certum est Angelum beatum clarè & intuitiue cognoscere Deum per lumen gloriae, & tecluso statu beatitudinis eundem naturaliter cognoscere posse, non quidem clarè & intuitiue, sed eo modo, quo naturaliter causa in effectu, & prototypon in imagine cognoscitur; angelus enim eo ipso, quo perfecte substantiam suam agnoscit, eam ut effectum & ut imaginem Dei cognoscit, proindeque per illam sic cognitam Deum ipsum cognoscere potest.

Certum est 3. angelos se inuicem naturaliter cognoscere per species proprias sibi à Deo inditas: hoc enim ex plurimis scripturae locis constat; in quibus multa passim de angelis siue bonis siue malis dicuntur, unde mutua illorum cognitio necessariò inferitur, ut Isa. 6. *Seraphim clamabant alter ad alterum*: & Dan. 10. angelus custos Iudaeorum dicit, angelum custodem Persarum viginti & uno diebus sibi restitisse, Michaelenque Archangelum sibi in adiutorium venisse. Deinde nisi angeli mutuo se cognoscerent, nulla inter eos societas, nullus ordo stare posset.

Certum est 4. angelos res corporeas cognoscere non tantum in vniuersali sed etiam in particulari. Hoc similiter patet ex varijs scripturae locis; nisi enim angeli vnumquemque hominum in particulari cognoscerent, neque boni illum custodire, neque mali per tentationes illum impugnare possent; quod vtrumque tamen fieri ex fide certum est.

Cum hæc certa sint, tria sunt, de quibus est aliqua difficultas. Primum, an cognoscant res futuras. Secundum,

an occultas cordis cogitationes. Tertium, an etiam res supernaturales.

Quod ad primum spectat S. Thom. quæst. 57. art. 3. vritur distinctione: vel enim quæstio est de futuris, quæ necessario ex causis suis consequuntur, vt v. g. quod eclipsis solis tali die & horâ futura sit; & manifestam est, eiusmodi futura naturaliter cognosci ab Angelis, cum etiam ab ipsis hominibus cognosci possint: vel de futuris contingentibus, quæ à libero Dei vel hominis arbitrio pendent; & de illis dicendum est, non posse naturaliter ab Angelis certo cognosci; atque hæc doctrina ex fide certa est, cum scriptura sacra manifestè dicat, eiusmodi futurorum cognitionem solius Dei propriam esse, II. 41. *Annunciate, quæ ventura sunt in futurum; & sciemus; quia Dixisti vos:* Et S. Pet. epist. 2. cap. 1. *Non voluntate humana alata est aliquando prophetia: sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.*

Id etiam constat ex SS. Patribus S. Chryf. hom. 18. in S. Ioan. *Certa, inquit, prædictio futurorum immortalis dominat Dei opus est:* Tert. in apolog. cap. 20. *dieit idoneum diuinitatis testimonium esse veritatem diuinationis:* & passim SS. Patres ex eo probant, fidei nostræ mysteria vera esse & à Deo testata, quia fuerunt autè prædicta: ita Iustin. in apolog. 2. ad Antonia. S. Aug. Lib. de catechizandis rudibus cap. 26. & plures alij.

Obijcies, dæmones aliquando futura contingentia prædixisse. Resp. in eis etiam sapissime hallucinatos, ac mentitos fuisse, sæpe etiam obicere ac ambigüe locuros, vt fraudem & ignorantiam occultarent. Quod si aliquando ea, quæ ab ipsis sunt prædicta, euenerunt, hoc non ideo factum est, quod illa certo scirent, sed quia per aliquas coniecturas id cognoscerent, quod & homines aliquando faciunt, longe tamen perfectius dæmones; idque tum propter dæmonum usum, & continuam rerum experientiam, tum propter acrimoniam & perspicacitatem ingenij, quæ circumstantias omnes ad cuiuslibet statum pertinentes, naturales item dispositiones vnius-

cuiusq;

cuiusque (vt quo quisque ingenio, quibus moribus præditus sit, quæ indoles eius, & propensio naturalis) perfectissime cognoscant. Adde, quòd aliquando ea prædicunt, quæ ipsi à Deo certas ob causas interdum reuelantur, vel quæ ipsi Deo permittente facturi sunt; sic potuit Satan futuram calamitatem B. Iob prænunciare statim, atque ipsi facultas eam infligendi à Deo concessa est; quo prædictionis genere sæpenumero gētilis delusi sunt.

Quæres, cur Angeli potius præterita cognoscant quàm futura, cum illa non magis quàm ista existant, ac proinde species ipsis indita non magis videantur posse illa repræsentare quàm ista. Resp. speciem intelligibilem Angeli modificari, & quasi determinari per actualementiam rei præsentis, vt possit deinceps illam etiam præteritam repræsentare: quod si hæc responsio non satisfacit, nihil dicendum superest, nisi voluisse Deum species illas, quas Angelis impressit, eius esse conditionis, vt nõ possent res futuras merè contingentes, quãdiu futurae sunt, repræsentare, sed tantum præsentis vel præteritas.

Quod ad secundum spectat, dicendum est Angelos naturaliter non posse certo cognoscere cogitationes illas, quæ liberè à nobis in mente concipiuntur, nec etiam actus internos liberè à voluntate elicitos: ita S. Th. q. 57. a. 4.

Probatur 1. ex scriptura, quæ hanc cognitionem soli Deo tribuit: 2. Paral. c. 6. *Tu solus nosti corda filiorum hominum*: Ierem. 17. *Prauum est cor omnium, & inscrutabile: quis cognoscat illud? Ego Dominus*: Hebr. 4. *Discretor cogitationum & intentionum cordis*.

Probatur 2. ex SS. Patribus, qui id vnanimiter docent. S. Hilar. in Pl. 139. *Cogitationes cordis nosse non nostrum est, sed eius, de quo dictum est; scrutans corda & renes Deus*: S. Chryl. hom. 24. in S. Ioan. *Quæ in corde hominum insunt nosse, solius est Dei, qui sigillatim corda finxit*: S. Cyr. Alexand. Lib. 2. in S. Ioan. loquens de Nathanaële, qui Christum Dei Filium confessus est, *Nouerat, inquit, solum Deum scrutatorem esse cordium, nec ulli alteri mentem hominis patere*: S. Augustinus serm. 234. de tempore, lo-

quens

quens de Iob Patriarcha, *Colchat*, inquit, *Deum, faciebat* *elem. synas, & quo corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus sed solus Deus.* S. Hier. in Pl. 16. v. 10. *Diabolus, inquit, nescit, quid intrinsecus in anima cogitet homo, nisi per exteriores motus intelligat.*

Probatur 3. ratione, quam ducit S. Doctor ex præstantia, & nobilitate mentis humanæ, quæ soli Deo subjacet tanquam primæ causæ efficienti, & ultimæ finali; unde consentaneum est, ut cogitationes, & affectiones, quæ ex libero ipsius arbitrio pendent, non nisi Deo soli pateant, alijs autem creaturis eatenus solum, quatenus ipsa mens humana eas ab illis cognosci velit; ita ut hic voluntatis consensus sit veluti conditio quædam, sine qua non possit cogitatio, vel affectio interna mentis intellectui Angelico representari.

Neque dicas, Angelum naturaliter harum cogitationum, & affectionum species habere sibi inditas, ergo dum existunt posse naturaliter illas cognoscere: in primis enim probabile est (quod aliqui Theologi asserunt) non habere Angelos cogitationum illarum, & affectionum species sibi ab initio creationis inditas, sed illas à Deo accipere tunc, quando cogitationes illæ vel affectiones ad eos diriguntur. Deinde quamvis concederetur eiusmodi species Angelis esse inditas & concreatas, dicendum nihilominus esset, eos illis uti non posse ad tales cogitationes aut affectiones cognoscendas, nisi accedat voluntas, & consensus hominis, cuius illæ sunt; Deus enim ob suam suam providentiæ dispositionem in gubernatione creaturarum rationabilium voluit illas suarum cogitationum & affectionum plenum & absolutum habere dominium, ita ut possent illas pro libito vel occultas tenere vel alijs detegere; proindeque species illarum Angelis inditas voluit esse tales, ut non possent Angelis representare eiusmodi actus internos liberos inuita rationali creaturæ cuius sunt, sed tantum cum ad eos ab ipsa dirigerentur.

Obijcies, varijs experiencijs compertum esse, dæmones

nes
dæm
gita
tis e
quan
sed
proc
vult
anim
in pl
bus
rum
onur
form
dem
mur
rum
tota
inte
tam
volu
qual
lam
linq
dene
col.
Q
rent
les i
runt
quan
gred
Tho
secre
re, a
ex v
ana in

nes cognoscere cogitationes & affectiones internas; v. g. demones aliquando in corporibus obsessis aliorum cogitationes, & intentiones purè internas etiam ipsis inuitis enunciare. Resp. verum effectuales actus internos aliquando cognosci à demonibus, non quidem in seipsis, sed in aliquo suo effectu, quando scilicet aliquo signo producuntur; vel exterius ex motu corporis, mutatione vultus, & alijs similibus, per quæ etiam homines varios animi motus aliorum dignoscunt; vel interius ex ijs, quæ in phantasia & sensibus internis deprehendunt, in quibus ordinariè, ob arctissimam illorum sensuum internorum cum intellectu & voluntate connexionem, cogitationum & affectionum nostrarum imagines sensibiliter efficiuntur; & sic demonum cognitioni patent, non quidem vt voluntati & ratione subsunt, sed (vt ita loquamur) quasi materialiter, prout in illis motuum sensitivorum signis deprehenduntur. Vbi obiter notandum est, totam illam cognitionem, quæ ex illis signis sensibilibus internis vel externis à demonibus hauritur, non esse certam, sed tantum coniecturalem; cum semper arcanum voluntatis occultum ipsis sit, nec dignoscere queant, qualiter ipsa se habeat erga signa illa sensibilia, quæ nullam eius actibus inferunt necessitatem, liberamque relinquunt, vt ipsis consensum præbeat vel dissensum. Videndus S. Aug. Lib. de diuinat. demon. cap. 5. & Cassian. col. 7. cap. 15.

Quod ad tertium denique spectat; si Angeli considerentur secundum statum naturæ, seu secundum naturales ipsorum vires, quæ etiam in demonibus remanserunt, dicendum est, res in entitate supernaturales, seu quarum cognitio intellectus creati vim naturalem supergreditur, non posse ab ipsis naturaliter cognosci. Ita S. Thom. quaest. 54. a. 5. Vnde sequitur, demones cognoscere non potuisse mysteriū Incarnationis, nec certo scire, an Christus esset verè Deus. Hoc manifestè constat ex verbis Apost. 2. Cor. 2. *Loquimur, inquit, Dei Sapien-
tiam in mysterio, &c. quam nemo principum huius sæculi cognovit.*

ait; ubi per principes huius seculi S. Anf. & S. Thom. in commentarijs super hunc locum daemones intelligunt; Si enim (vt ait S. Leo ser. II. de passione) *crudelis & superbus inimicus consilium misericordiae Dei nosse potuisset, Iudeorum animos mansuetudine potius temperare, quam iniustus odium studisset accendere; ne omnium captiuorum amitteret seruitutem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem.*

Obijcies S. Luc. cap. 4. dici, quod exhibant daemones à multis, clamantia & dicentia: quia tu es Filius Dei: & increpans non senebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum. Resp. 1. daemones istis verbis usos fuisse fictè & adulatoriè; vel, vt veritatem ex ipsius ore Christi eicerent; vel, vt illi aliquam elationis & superbiae occasionem darent. Ita S. Hieron. in cap. 8. S. Matth. & Hugo Cardin. in illum locum S. Lucæ. Resp. 2. si daemones aliquam huius mysterij cognitionem habuerunt, illam fuisse tantum coniecturalem, & abstractiuam, non verò euidentem, & intuitiuam, de qua solum hic quæstio est; ita enim docent S. Leo serm. 4. in quadrag. S. Hilar. canone 3. in S. Matth. S. Hier. in cap. 4. S. Matth. S. Aug. Lib. 9. de ciuit. cap. 21. & plures alij.

Quod si Angeli considerentur in statu gratiæ, dum erant in statu viæ; dicendum est aliqua mysteria sibi diuinitus reuelata cognouisse, puta mysterium sanctissimæ Trinitatis; non enim erant in eo statu nobis deteriores, nec ad minorem beatitudinem ordinabantur; quare nec minorẽ huius mysterij cognitionem quàm nos habere debuerunt. S. Thomas supra existimat etiam reuelatum ipsis tunc fuisse mysterium Incarnationis, quod etiam docet S. Aug. Lib. 5. de Gen. cap. 19. & similiter probabile est, plures alias veritates supernaturales in eo statu fuisse ipsis diuinitus reuelatas, prout ad illius perfectionem requiri poterat.

Quod si denique considerentur secundum statum gloriæ. Dicendum est omnia mysteria, quæ vel ad eorum maiorem foelicitatem, vel ad Ecclesiæ militantis animarumque ipsorum angelorum custodiæ creditarum directionem,

tionem, & salutem conferre possunt, ipsis vel in verbo diuino, vel extra illius visionem beatificam fuisse diuinitus reuelata, & patefacta; cum credibile non sit, in illo statu vllam ipsis earum rerum cognitionem denegari, quæ ad maius ipsorum, vel Ecclesiæ bonum necessaria sunt aut vtilis.

SECTIO VII.

Qualis sit Angelorum voluntas.

Certum est in Angelis esse voluntatem, eamque libero arbitrio præditam, quod ipsorum casus & ruina satis euidenter demonstrat; vnde S. Bas. Lib de Spiritu Sancto cap. 16. *In piorum, inquit, & aduersariorum spirituum defectio, id, quod dicimus, approbat, scilicet iuris sui ac libertatis esse inuisibiles virtutes.* Et hæc est etiam doctrina S. Thomæ quæst. 59. art. 3. cuius hæc est ratio: vbiunque reperitur iudicium indeterminatum seu indifferens ad hoc vel ad illud agendum, ibi reperitur voluntas seu liberum arbitrium; sicut è contra, vbiunque non reperitur tale iudicium indifferens, ibi nec liberum arbitrium reperitur, vt patet experientiâ: atqui in omnibus habentibus intellectum inest eiusmodi iudicium indeterminatum, eò quod per intellectum possunt percipere rationem ipsam vniuersalem boni, sub qua possunt hoc & illud cum quadam indifferentiâ sibi ad agendum proponere; hæc enim indifferentiâ iudicij, & rationis circa bonum est quasi radix libertatis: quare cum Angeli nobilissimo intellectu sint præditi, concludendum est, in ipsis esse liberum arbitrium, idque excellentius, quam in homine, sicut ipse intellectus angelicus humanum longè antecellit.

Porro non est necesse ad electionem liberam in Angelo, quod præcedat consilium seu inquisitio quadam mediocris, qualis requiritur in libera hominis electione; nõ enim cognoscunt inquirendo; cum hoc pertineat ad discursum

sum rationis, qui in angelis non reperitur, ut secti
5. ostendimus: sed electio in angelis fit per subitam ac-
ceptionem cognitæ veritatis sine vlla inquisitiua deli-
beratione.

Quares, an liberum illud arbitrium angeli sit natura-
liter inflexibile (vt quidam dicunt) in electione semel
facta? Resp. duas esse oppositas super hac quæstione Do-
ctorum sententias: quidam enim existimant arbitrium
angeli naturaliter flexibile, ac mobile esse perinde atque
arbitrium hominis. Ita S. Bonau. in 2. dist. 7. part. 1. a. 1.
q. 1. & plures alij; atque hæc esse videtur sententia S. Da-
masc. Lib. 2. de fide cap. 3. vbi dicit angelos esse naturas
ratione, intelligentiâ, & libertate præditas, ac proposito
& sententiâ mutabiles, idque ex se & sua sponte; & S.
Fulgentij Lib. de fide ad Petrum, vbi dicit angelos bonos
non habere naturâ suâ immutabilitatem ex bono in ma-
lum, sed ex sola gratia.

Alij è contrâ censent, angelos arbitrio ita inflexibili
præditos esse, vt nequeant id aduersari, quod semel li-
berè elegerunt, neque id eligere, quod semel repudiâ-
runt. Ita S. Thom. 1. p. q. 64. a. 2. Cuius ratio hæc est,
quòd angeli apprehensio ab apprehensione hominis
multum differat: angelus enim apprehendit immobili-
ter per intellectum, sicut & nos immobiliter apprehen-
dimus prima principia, quorum est intellectus; homo ve-
rò per rationem apprehendit mobiliter discurrendo de
vno ad alterum, potestque ad alterutrum oppositorum
probabiliter procedere: hinc fit, vt voluntas hominis
adhæreat alicui mobiliter, ita vt possit ab ipso discedere,
& contrario adhærere; at verò voluntas Angeli fixè &
immobiliter adhæreat: ex quo patet, liberum arbitrium
hominis flexibile esse ad opposita ante & post electi-
onem, liberum autem arbitrium angeli ad vtrumlibet
ante electionem secti posse, sed post electionem semel
factam esse inflexibile.

Liberum cuique est, quam voluerit sententiam ex his
duabus amplecti, cum vtraque sit probabilis; quamuis
propter

propter sancti Doctoris auctoritatem, & allatam rationem secunda videatur esse probabilior.

SECTIO VIII.

Quomodo Angeli inter se loquantur.

Certum est primò, angelos inter se loqui, & sibi inuicem cogitationes & conceptus suos manifestare.

Hoc manifestè constat ex scripturis. *II. 6. Seraphim clamabant alter ad alterum, &c. Apoc. 7. Clamauit (vnus Angelus) voce magnâ quatuor Angelis.*

Certum est secundo, posse quidem angelos loqui siue nobiscum, siue inter se vocibus corporeis, quæ sint similes nostris, quomodo eos saepe cum hominibus locutos esse scripturæ testantur; sed alio quoque modo posse ipsos inter se colloqui nempe spiritali & sine vllò adminiculo corporeæ vocis, constat ex his Apost. verbis *1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar, & angelorum, &c.* quibus cum Angelorû linguæ ab humanis distinguantur, significatur Angelos aliquo inter se modo colloqui posse, quo nõ possunt homines, qui proinde alius non est quam spiritalis: quem Apost. locum eo sensu exponens *Theoph. Angelis, inquit, lingua est intellectiua, vis nimirum illa, qua sibi mutuo diuinarum rerum intellectum ac diuinas cogitationes impertiunt:* & *S. Damasc. Lib. 2. de fide cap. 3. de Ang. loquens, Non linguâ, inquit, neque auribus opus habent, verùm citra sermonis adminiculum cogitationes suas atque consilia inter se communicant.*

Cum igitur hæc certa sint; quæstionis propositæ difficultas consistit præsertim in explicando modo quo angeli inter se colloquuntur. De qua quidè re cum in scripturis nihil reperiatur, ideo maxime inter se variant Theologorum sententiæ, quas hîc fusiùs explicare minime necessarium duximus, cum nihil ad fidem pertineant.

Vt tamen in re, quæ per se obscurissima est, & à sensibus humanis remotissima, lucem aliquam afferamus, breui-

breuiter hic proponemus id, quod in hac quaestione probabilissimum nobis videtur, scilicet Angelum alteri Angelo loqui dirigendo & ordinando conceptum suum ad illum per operationem voluntatis, id est, volendo ut alter Angelus conceptum illum suum cognoscat, sicque locutionem Angeli nihil aliud esse, quam conceptum illius liberè ordinatum & directum ad alterum; directionem verò illam voluntariam & liberam, esse veluti linguam seu conditionem, sine qua Angeli vnus cogitatio seu conceptus alteri innotescere non potest: quia tamen illa directio licet necessaria, minimè tamen sufficiens aliquibus Doctoribus videtur; ad exprimendum illum locutionis angelicæ modum, quantum à nobis exprimi potest, addunt virtute illius directionis, vel nouam speciem produci in intellectu Angeli ad quem conceptus alterius dirigitur, vel si species talis conceptus ab initio creationis ipsi indita est, illam tunc nouam modificationem & veluti lucem quamdam de nouo recipere, ut per eam Angelus percipere possit id, quod eum ante latebat, & quod per alterum illi tunc manifestatur.

Porro ea, quæ de locutione Angelorum dicta sunt, debent similiter intelligi de eorum illuminatione, cum hac tamen differentia, quod locutio latius pateat, quam illuminatio; omnis enim illuminatio est locutio, cum Angelus vnus non aliter Angelum alterum illuminet nisi ei loquendo; at verò non omnis locutio est illuminatio, quia Angelus vnus alterum illuminare dicitur, non quoties eum alloquitur, sed tunc solum cum aliquam veritatem sibi diuinitus reuelatam alteri de nouo aperit & declarat, quod non fit nisi per Angelos superiores respectu inferiorum; ut fuse docet & explicat S. Dionysius

Lib. de cal. Hier. cap. 3. 4. & 8. & S. Thom.

1. p. quaest. 106.

SECTIO IX.

Quid de ordinibus Angelorum sentiendum sit.

Supponendum est, esse plures angelos numero distinctos; hoc enim varijs in locis manifestè testatur scriptura. Dan. 7. *Milia millium ministrabant ei: Apoc. 5. Audiui vocem Angelorum multorum, &c. & erat numerus eorum millia millium: ex quibus scripturæ verbis colligitur, non tantum plures esse angelos, sed etiam maximam esse illorum multitudinem, quam tantam esse asserit S. Doctor 1. p. q. 50. a. 3. vt omnem rerum materialium multitudinem excedat; vnde S. Dion. Lib. de cælest. Hier. cap. 14. *Multi, inquit, sunt supernarum mentium beati exercitus, qui imbecillam & contractam eorum, qui in materia cernuntur, & in usu nostro sunt, numerorum rationem excedunt. In quo elucet omnipotentia simul, & magnificentia supremi rerum conditoris, qui vnico temporis momento tot, & tam nobiles, & perfectas creaturas solo verbo è nihilo produxit.**

An autem sicut numero, sic etiam specie inter se angeli distinguantur; nihil certò definiri potest, cum in scripturis nihil super hac quæstione reperiatur, imò S. Aug. Lib. contra Priscil. c. ii. expressè profitetur se hanc Angelorum differentiam ignorare, nec tamen in ista ignorantia periclitari, cum res ad fidem non pertineat.

Quare omissis, quæ super hac quæstione in vtramque partem à Theologis dicuntur, & quidquid sit de illa differentia specifica; sacra scripturæ & SS. Patres aliam declarant esse inter angelos differentiam scilicet ordinum, quos nouem esse docet S. Dionys. Lib. de cæl. Hier. cap. 6. & 7. & S. Greg. hom. 34. in Euang. hoc ex scripturis explicat & probat his verbis; *Nouem, inquit, Angelorum ordines diximus: quia videlicet esse, testante sacro eloquio, scimus Angelos, Archangelos, Virtutes, Principatus, Potestates, Dominationes, Thronos, Cherubim, atque Seraphim. Esse*

I

nam-

namq; Angelos pene omnes sacri eloquij pagina testantur. Cherubim vero ac Seraphim saepe, vt notum est, libri Prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum nomina Paulus Apostolus ad Ephesios (c. 1.) enumerat, dicens: *Supra omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem.* Qui rursus ad Colossens. (c. 1.) scribens, ait: *Sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates, &c.* Dum ergo illis quatuor, quae ad Ephesios dixit, coniunguntur Throni, quinque sunt ordines, qui specialiter exprimentur. Quibus dum Angeli, & Archangeli, Cherubim atque Seraphim adiuncta sunt, procul dubio nouem esse Angelorum ordines inueniuntur.

Hos autem nouem angelorum ordines in tres Hierarchias distributos esse testatur sanct. Dionys. supra, & in prima quidem ac suprema Seraphim, Cherubim, ac Thronos collocatos esse; in secunda & media Dominationes, Virtutes, & Potestates; in tertia denique, & infima Principatus, Archangelos, & Angelos.

Docet autem sanct. Thom. q. 108 distinctionem illam Hierarchiarum, & ordinum inter angelos esse partim ab ipsorum natura, partim à gratia illis concessa; à natura quidem dispositiue, à gratia autem completiue; ac talem distinctionem remansuram post diem iudicij, tam quoad distinctionem graduum, quam quoad executionem officiorum, non quidem omnium, sed eorum tantum, quae status gloriae conueniunt; hominesque beatos assumendos esse pro meritis ad ordines beatorum angelorum, hoc est, illos per Christi gratiam tantam gloriam posse promereri, vt in illa angelis secundum singulos ordinis gradus æquentur. Et q. seq. declarat idem Doct. ordinem & prælationem illam etiam inter angelos reprobos post lapsum remansisse, non quidem quoad dona gratiae, quibus spoliati sunt, sed quoad ea tantum, quae sunt naturae illorum propria, quae integra in eis remanserunt, vt infra dicitur.

Porro quidnam illa ordinum nomina significant, quae liaue sint illorum beatorum spirituum officia ac ministeria fuse explicant S. Dionys. & S. Greg. supra, & S. An-

toni
in his
perfe
Serap
verit
natio
Vir
chan
quaf

De

Quo

S
essen
res ill
Su
gratia
com
verbi
verit
prou
pret
cap.

toni

tonin. 1. p. tit. 31. cap. 6. Certè Deus optimus maximus in his angelorum choris magnificentiam ac excellentiam perfectionum suarum clare ostendit: amat siquidem in Seraphinis, vt charitas; contemplatur in Cherubinis, vt veritas; sedet in Thronis, vt æquitas; imperat in Dominationibus, vt maiestas; regit in Principatibus; tuetur in Virtutibus; corroborat in Potestatibus; reuelat in Archangelis; assistit in Angelis: vide S. Thomam citatâ quæst. 108. art. 6. vbi de his fusissimè agit.

CAPVT III.

De Angelorum bonorum merito ac beatitudine, & malorum peccato ac damnatione.

SECTIO I.

Quodnam fuit Angelorum bonorum meritum, & malorum peccatum.

Supponimus tanquam certum angelos non fuisse creatos in statu beatitudinis supernaturalis, quæ in clara Dei visione consistit; quia si in tali statu creati essent, in eo peccare non potuissent. Constat autem plures illorum peccasse.

Supponimus deinde omnes angelos fuisse conditos in gratia iuxta doctrinam S. Thomæ 1. p. q. 62. a. 3. quæ est communis Theologorum; & constat ex Christi Domini verbis S. Ioan. 8. quibus dicit Diabolum non fletisse in veritate; nomine enim veritatis ibi sanctitas intelligitur, prout sanct. Chryf. & alij SS. Patres hunc locum interpretantur, præsertim sanct. Cyr. Lib. 6. in sanct. Ioan. cap. 6. *In veritate, inquit, non fletit, quia prolapsus est à veritate*